

NAAKTHALSHOENDERS

Tekst en foto's: Bobo Athes (Roemenië)
Foto rechts: Klaas v.d. Hoek.

Dit ongebruikelijk uitziende kippenras is wereldwijd populair, maar over hun ontstaansgeschiedenis was en is men het nog steeds niet helemaal eens. Het ontbreken van exacte informatie over de oorsprong (of tenminste hun aankomst in Europa) maakt het nog moeilijker om het ontstaan van dit ras op te helderen. Daarbij komt nog dat hun bijzondere verschijning, en dan vooral de eigenschap die het ras de naam 'Naakthals hoenders' geeft, leidde tot wel heel vreemde veronderstellingen – de vreemdste daarvan is dat de naakthalzen een kruising zijn van een kip en een kalkoen.

Het mag duidelijk zijn dat zo'n kruising nooit plaatsgevonden heeft. En zelfs als zo'n kruising zou zijn ontstaan, zou die onvruchtbaar geweest zijn, omdat deze dieren genetisch te veel verschillen.

Een andere eigenaardigheid van dit ras is dat twee verschillende landen, Hongarije en Roemenië, claimen het land van oorsprong te zijn. De bron van deze verwarring ligt in de historie van Roemenië, omdat Transsylvanië – een deel van dat land, de grootste van de drie oorspronkelijke provincies – in het verleden deel uitmaakte van het Oostenrijks-Hongaarse Rijk. Een aanwijzing over de ware afkomst van deze hoenders zou het gegeven kunnen zijn dat de Roemenen deze hoenders meestal 'Turkse kippen' noemden. Maar ja, de Roemeense naam voor de Hollandse Kriel is 'Amerikaanse kip' dus ik durf niet te zeggen hoe betrouwbaar deze gangbare visie van de geschiedenis echt is. In de historische archieven van Roemenië wordt een dame genoemd, Luiza Hohenberg uit Siebenburgen – dat is de Duitse naam voor Transsylvanië ofwel het westelijk deel van Roemenië – die Naakthalshoenders fokte in de tweede helft van de 19e eeuw. Het is zeer waarschijnlijk dat de fokkerij van Naakthalzen in Frankrijk, Engeland, Duitsland en Oostenrijk is begonnen met dieren uit haar stam.

Naked-neck Madagascar Malay.

Links: Een naakthals Madagascar Maleier, getekend door Finsterbusch.

De meest gebruikte naam voor het ras is echter 'Transsylvanische Naakthalshoenders' en daarom ben ik toch geneigd om te geloven dat het inderdaad de Roemenen waren die het ras gecreëerd hebben. Volgens verschillende historici

en pluimveedeskundigen zijn de eerste hoenders met naakte halzen aan het eind van de negentiende eeuw voor Chr. vanuit Azië hier naar toe gebracht door de Hunnen.

Het ras is later door Transsylvanische fokkers (waarvan de meesten blijkbaar woonden rond de steden Sibiu and Sighisoara) 'gevormd' naar hun eigen idee hoe ze er uit moesten zien. Ze slaagden er in om een ras te maken, dat vanwege zijn nooit vertoonde eigenschap geschikt was voor de pluimveetentoonstellingen, maar dat vooral een zeer goed nutras was. Beide eigenschappen droegen er toe bij dat het ras snel erg populair werd, en de nieuwe creaties werd in 1875 met trots onder de naam 'Transsylvanische Naakthalshoenders' gepresenteerd op de internationale Landbouwtentoonstelling in Wenen. De dieren veroorzaakten een hele sensatie (hun eigenaars, Szeremley en Hohenberg-Onderka kregen beiden een hoge onderscheiding) en al snel daarna waren er grote aantallen van het ras in Roemenië, Hongarije, Duitsland en Oostenrijk en werd het ras ook uitgevoerd naar andere landen.

De Duitsers hadden om nog een andere reden interesse in dit ras: deze kippen waren bestand tegen vrij extreme temperaturen en ze waren al lange tijd op zoek naar voedselbronnen voor hun troepen in Afrika; al vóór de Eerste Wereldoorlog experimenteerden ze met verschillende kippenrassen. Er bleek maar één ras bestand tegen het extreem hete en vochtige klimaat: de Naakthalshoenders.

Links:
Naakthalshoenders getekend door Teodor Pascal in 1905. Er waren er met rozekam en met enkele kam. Het is vrijwel zeker dat de eerste Naakthalzen, die in Wenen geshowd werden, koekoekkleurig waren, met een rozekam.

De eerste geschreven Roemeense standaard dateert van 1905, en die beschrijft het Transsylvanische Naakthalshoen als een dubbelnutras (goede leg + goede bout), erkend in 3 kleurslagen: wit, zwart en koekoek. De kwaliteiten waardoor het ras zo populair was, waren: vitaliteit, bestand tegen extreme temperaturen (zowel hitte als kou), goede leg (tot wel 170 eieren in het eerste jaar), snelle groei, plus – minstens zo belangrijk – als slachtproduct makkelijk te 'plukken'; iets wat door de boerenvrouwen zeer gewaardeerd werd!

Rechts: Een paar zwarte Naakthalzen op een Roemeense show. De krop van de haan moet ook zonder veren zijn.

Naakthalshoenders werden meestal gefokt op boerderijen, door mensen die niet veel wisten van lijnenteelt of wetenschappelijke selectie. Om die reden kromp de genetische diversiteit in de loop van de jaren, en daardoor gingen helaas ook de productieve eigenschappen achteruit. Bepaalde pluimveeonderzoekers zeggen zeker te weten dat er stammen Naakthalshoenders waren die in het eerste jaar wel 200 eieren legden, maar de huidige stammen halen dat aantal niet. Een ander verschijnsel is dat de Naakthalshoenders gekruist werden met andere rassen, waardoor en bepaalde stammen helemaal verdwenen zijn.

Wat wetenswaardigheden over dit ras: de naakte hals ontstaat vanwege een bepaalde genetische eigenschap; zodoende zijn er op vele plaatsen ter wereld spontaan kippen met naakte halzen ontstaan. Als er al een samenhang zou zijn tussen deze eigenschap en bijv. aanpassing aan een bepaald klimaat, dan hebben we goede reden om aan te nemen dat de eerste exemplaren zijn ontstaan in een heet klimaat. Maar door selectie is men er in geslaagd om de naakte hals ook te behouden in een gematigd klimaat of zelfs in koude streken. Het gen voor naakthals is dominant, dus bij kruising met een normaal bevederd ras is de naakte hals al in de eerste generatie aanwezig, maar deze dieren hebben dan toch nog een klein bosje veren op hun hals. Raszuivere Naakthalshoenders hebben absoluut geen veren op de hals, alleen wat veren bovenop hun kop. De krop moet ook onbevederd zijn, als teken van raszuiverheid. Hetzelfde gen maakt ook dat bepaalde delen van de buik minder vol bevederd zijn.

Rechts: Koekoek Naakthalshoen, hen in Australië, fokker F. Pyteltek. Foto met dank aan Andy Vardy.

Recentelijk onderzoek heeft ook aangetoond dat er een directe relatie is tussen de aanwezigheid van het naakthals gen (Na) en het gewicht van de dieren. Om precies te zijn: de kippen met dit gen zijn over het algemeen zwaarder, met een lager percentage vet, vergeleken met normaal bevederde kippen. Dit betrof vooral kippen in gebieden met hogere temperaturen. Het bleek dat de kippen met het Na gen hun voedsel beter benutten, een beter immuunsysteem hebben en bovendien sneller gewicht aanzetten dan de normaal bevederde kippen.

Links: Een paar zwarte Transylvanische Naakthalshoenders op een Roemeense Show.

Er is ook een verband tussen het Na gen en de legcapaciteit. Diverse experimenten in gebieden met een heet klimaat hebben aangetoond dat bij normaal bevederde hennen, het eigewicht toenam nadat het Na gen was ingekruisd. Zelfs tussen normaal bevederde en naakthals broilers (vleeshoenders) is het verschil opmerkelijk: de laatstgenoemden hebben een efficiënter voederverbruik, groeien sneller en zijn beter bestand tegen hitte, omdat ze vanwege de minder volle bevedering gemakkelijker hun lichaamswarmte kwijt kunnen raken. Deze praktische voordelen van het naakthals gen gaan waarschijnlijk ook leiden tot vernieuwde belangstelling voor het Transsylvanische Naakthalshoen als zodanig; niet alleen voor tentoonstelling of vanwege de eiproductie, maar ook voor hun genetisch waarde.

Links:
Transsylvanische Naakthalshoenders.

Photo: Wikipedia.

De hoenders hebben een goed ontwikkeld, iets walsvormig lichaam met een gestrekte rug en een diepe borst. De staart van de haan is goed ontwikkeld met fraai gebogen sikkels. Ze hebben een enkele kam en rode oren. De kleur van de huid en poten varieert van witachtig tot lichtgrijs, maar de zwarten en blauwen hebben bijna zwarte poten. De hals moet levendig rood zijn (al zal dat bij hennen nooit zo rood zijn als bij hanen). De hals en de kop worden extra rood als de dieren vol-

op in de zon lopen. Het gewicht van de hanen is ongeveer 2,5 tot 3 kilo en van de hennen 2 tot 2,5 kilo. De hennen zijn goede broedsters en zorgzame kloeken. Normaal gesproken zijn het rustige dieren die vrij snel tam worden. Ze zijn op een leeftijd van 6 maanden volwassen.

In Roemenië en Hongarije werden de Naakthalshoenders vooral gehouden als nutkip, hoewel er met enige regelmaat pogingen werden gedaan om ze te fokken volgens de standaard, aangaande type en formaat. Fokprogramma's werden aangemoedigd door diverse overheidsinstellingen en landbouworganisaties. Duitsland had een groot aandeel in het ontwerpen van de huidige standaard en in het fokken volgens die standaard; daarbij was men daar ook altijd actief in het

promoten van het ras op de pluimveetentoonstellingen en op clubvergaderingen. Ook Joegoslavië had (en heeft nog steeds) grote aantallen Naakthalshoenders. Zoals de meeste rassen, hadden ook de Naakthalshoenders ernstig te lijden tijdens de Tweede Wereldoorlog, maar nadat er weer normale tijden waren aangebroken, groeide het bestand opnieuw langzaam uit, vooral in Duitsland. In Roemenië en Hongarije, waar ze vooral bij kleine boerenbedrijfjes werden gehouden voor het vlees en de eieren, werden ze echter van lieverlee vervangen door broilers, die een betere vleesopbrengst hadden. Toch hielden veel boeren in Roemenië ook kruisingen aan van Naakthalshoenders met andere rassen (ook met broilers), zodat hier het genenbestand niet zo ernstig werd uitgedund als in Hongarije.

Rechts: Kopstudie van een zwarte hen.
Onder: Zwarte Transsylvanische Naakthalshoenders.

Dit jaar is er in Boekarest een conferentie gehouden over fokprogramma's voor Naakthalshoenders, met als doel de Roemeense pluimveehouders te stimuleren om dit ras te gaan fokken. Momenteel zijn er in Roemenië nog ongeveer 200 raszuivere dieren, maar de interesse voor het ras lijkt groeiende. Deze 200 zijn de geregistreerde hoenders; er zijn ook fokkers die nooit met hun dieren showen of lid zijn van een organisatie, maar die wel raszuivere dieren hebben en voldoende fokkennis.

Het ras is nog niet echt zeldzaam. Vanuit cultureel oogpunt gezien, is dit ras een van de weinige waarvan de naam direct verbonden is aan de naam van het land, vandaar dat de Roemeense regering d.m.v. promotie en financiële bijdrage de fokkerij van dit ras probeert aan te moedigen. De resultaten zijn al te zien in de moderne pluimveebedrijven,

die geen legbatterijen gebruiken en meer en meer overgaan op Naakthalshoenders, die vrije uitloop hebben en biologisch gevoerd worden. (Op deze manier kunnen de bedrijven ook profiteren van de voordelen van de eco-keur-

merken). Omdat er dan ook geen geneesmiddelen gebruikt mogen worden, heeft men hiervoor rassen nodig die gehard zijn, resistent tegen ziekten en temperatuurschommelingen, en ook productief zijn. Allemaal eigenschappen waar de Naakthalskip in uitblinkt; zowel raszuiver of als kruisingsproduct hebben zij alle gewenste kwaliteiten als perfect dubbelnutras voor de vrije uitloop. Daarbij komt nog dat hun vlees aangeprezen wordt als extra smakelijk.

Boven en links: Naakthalshybriden in Frankrijk.

Foto: Aviculture Europe.

Rechts onder: Commerciële Naakthalshybride. Foto met dank aan SASSO, Service Commercial.

Links: Een witte Transsylvanische Naakthals haan.

Naakthalshoenders – in het Roemeens: *Gât Golaș de Transilvania* – zijn vrijwel altijd present op onze shows, meestal in goede kwaliteit. Ondanks dat er volgens de standaard 6 kleurslagen erkend zijn (zwart, wit, blauw, koekoek, rood en buff) ziet men toch vooral zwarten en witten op de show. De nieuwste kleurslag is het wit zwart-columbia Naakthals hoen.

Links: De krielvariant krijgt ook steeds meer belangstelling, vooral in de porseleinkleur.

Onder: Kruising Krulvederig x Naakthals, ingezonden op een Roemeense Show.

Jammer genoeg zien we ook wel dat er bij de showdieren (soms ter plekke) veertjes weggeplukt worden van de hals. Enerzijds is dit wreed en geeft ook nog eens extra stress voor de ingekooide dieren, maar erger is dat dit aangeeft dat de dieren niet raszuiver zijn, of dat het in ieder geval een slechte stam is. Fouten moeten door selectie verholpen worden, en niet 'ter plekke' door middel van zulke praktijken.

Links: Blauwe hen op de Dortmund Show 2007. Foto: Klaas v.d. Hoek.

Links onder: Witte hen op de Noordshow 2006. Foto: Klaas v.d. Hoek.

Ongeacht wie de 'makers' van dit ras zijn, of waarom het ontstaan is, het resultaat is zeker spectaculair en de eigenschap 'naakthals' wordt tegenwoordig in steeds meer rassen ingekruist, zoals laatstelijk bij de Zijdehoenders en Krulveerkippen. Ze veroorzaken nogal wat beroering op de shows (soms zelfs felle discussies), maar laten we toch het echte ras niet vergeten. Hoe het ras ook genoemd wordt in uw land, de Transsylvanische Naakthalshoenders zijn bijzondere dieren, hoog gewaardeerd in Roemenië en elders, en ze zijn het zeker waard om gefokt en geshowd te worden.

dere dieren, hoog gewaardeerd in Roemenië en elders, en ze zijn het zeker waard om gefokt en geshowd te worden.